

**OUDEREN VERDIENEN MEER
RESPECT**

Gelukkig ouder worden in Brussel

Inleiding

Cd&v Brussel hanteert het **'8 to 80 Cities'** concept als leidraad. Brussel moet leefbaar en toegankelijk zijn voor mensen van alle leeftijden, van 8 tot 80 jaar oud. Een stad die ontwikkeld wordt op de ooghoogte van kinderen, wordt ontwikkeld op dezelfde hoogte als van ouderen die zitten in de stad. Als een stad geschikt is voor kinderen en ouderen, is een stad ook veilig en comfortabel voor alle andere leeftijdsgroepen. 8 to 80 Cities streeft naar inclusieve stadsontwikkeling en stedenbouw waarbij de behoeften van alle leeftijdsgroepen in overweging worden genomen, resulterend in een veilige, gezonde en leefbare omgeving voor iedereen.

In het vorige onderdeel focusten we reeds op enkele belangrijke elementen voor kinderen en jongeren in een '8 to 80 city'. Ook in het volgende onderdeel komen nog belangrijke aspecten van verkeersveiligheid en de inrichting van publieke ruimte aan bod. In dit onderdeel focussen we op de '80-kant' van het concept. Wij willen respect voor 'de generatie ervaring'. Brussel moet er niet alleen zijn voor de jonge hippe stadsvogel maar ook voor mensen die ouder willen worden in de stad. Een stad die respectvol omgaat met ouderen, gaat respectvol om met iedereen. Voor cd&v geldt: wat goed is voor ouderen, is ook goed voor vele andere groepen in Brussel. De oudere bestaat bovendien niet. Er zijn meerdere "generaties ervaring".

- Sommige mensen zijn **nog actief op de arbeidsmarkt** maar botsen omwille van hun leeftijd tegen drempels en vooroordelen: het wordt bijvoorbeeld moeilijker om van job te veranderen, of men krijgt minder kansen om te blijven groeien in de huidige job. Ook op arbeidsactieve leeftijd zijn er veel mensen die een belangrijke rol willen opnemen in de opvoeding van hun kleinkind, of die zorg willen opnemen voor hun eigen ouders. Het vinden van een goede balans tussen werk en privé is dus niet alleen een uitdaging voor jonge gezinnen!
- Daarnaast gaat het ook over de **'jaggers'**: mensen op pensioengerechtigde leeftijd die actief in het leven staan, die gesteld zijn op hun autonomie, die best goed mee zijn op de digitale sneltrein, die openbloeien in hun rol als grootouder, die genieten van de extra tijd die ze hebben om nieuwe talenten te ontwikkelen,

maar die evengoed klaarstaan om de handen uit de mouwen te steken in het vrijwilligerswerk, het verenigingsleven, of in de zorg voor een naaste.

- En het gaat ook over die mensen die **niet (meer) als een actieve gepensioneerde** door het leven gaan, bijvoorbeeld omwille van verminderde mobiliteit, gezondheidsproblemen of simpelweg omdat men het kalmer aan wil doen. Het zijn deze mensen die het minst zichtbaar zijn in onze samenleving, wiens stem het minst gehoord wordt, en wiens belangen het makkelijkst genegeerd worden.

Voor de federale en Vlaamse overheid heeft cd&v een Plan Generatie Ervaring ontwikkeld waar onder meer wordt stilgestaan bij het belang van de pensioenen, bij ouderenzorg, enz. Dit plan kan je hier nalezen. Hierna focussen we op de specifieke opdrachten die zijn weggelegd voor de Brusselse overheden. De betrokkenheid van het middenveld is essentieel bij het uitwerken van een sterk beleid voor senioren in de Hoofdstad. Het BOP krijgt hiertoe een rol en betreft alle Nederlandstalige seniorenorganisaties.

1 Oud is niet out in Brussel

‘Ageisme’ is in onze samenleving een reëel probleem met reële gevolgen. Volgens een studie van de Wereldgezondheidsorganisatie heeft één op twee mensen negatieve stereotypen of vooroordelen over ouderen of nemen ze een discriminerende houding aan ten opzichte van ouderen. Ageism heeft een zeer negatieve invloed op het welzijn van oudere volwassenen. Naar schatting zijn 6,3 miljoen depressies wereldwijd toe te schrijven aan leeftijdsdiscriminatie.

Veel problemen zijn ook transgenerationale conflicten en zoals bijvoorbeeld de opwarming van de aarde. Jongeren willen zich inzetten om de planeet waar zij nog lang op verder zullen moeten leven te beschermen en de senioren zijn nu al de eerste klimaatslachtoffers. Tijdens hittegolven, waarvan de frequentie toeneemt, is klassiek oversterfte te zien die zich in de eerste plaats manifesteert onder de ouderen. De gangbare tweedeling op basis van leeftijd is dus niet alleen grotendeels fictief, ze is vaak ook onjuist.

We hebben daartoe volgende voorstellen.

- We pakken de discriminatie van 50-plussers op de arbeidsmarkt in Brussel aan. De Brusselse overheid moet actief sensibiliseren bij werkgevers en leidinggevendenden omtrent stereotypes en voor(oor)delen omtrent oudere werknemers. De **praktijktesten op de arbeidsmarkt** in Brussel moeten ook ingezet worden om leeftijdsdiscriminatie op te sporen.
- We voeren in navolging van jongerengarantie een “ouderengarantie” in bij ACTIRIS: elke oudere werkzoekende moet op gesprek komen bij ACTIRIS en kijken hoe zijn of haar ervaring en competenties nog gebruikt kunnen worden.
- Betrek ouderen bij de vormgeving van beleid, niet enkel in adviezen maar ook bij concrete adviesvragen.
- We zorgen voor een **betere erkenning van de eerder verworven competenties** van 50-plussers in Brussel zodat deze opgedane kennis, inzicht, vaardigheden en attitudes verworven via werk- en praktijkervaring zichtbaarder is op het cv van mensen en hun kansen op de arbeidsmarkt verhoogd worden.
- We voeren een **positief activerend beleid naar SWT-ers**. Zij worden uitgenodigd voor een gesprek en er wordt in samenspraak een traject vooropgesteld naar de arbeidsmarkt. De arbeidsbemiddeling vanuit ACTIRIS moet evenveel inspanningen leveren naar werkzoekenden toe ongeacht hun leeftijd.
- Werkgevers in Brussel moeten gesensibiliseerd worden over **menopauzeklachten** zodat dit bespreekbaarder wordt en er ook rekening mee kan gehouden worden.
- We voeren de strijd op tegen ‘**non-take-up**’ van rechten door ouderen via een betere uitwisseling van gegevens tussen overheden met kruispuntdatabanken, mits respect voor privacy.. Geen toegang hebben tot of geen gebruik maken van rechten is bij velen een probleem en treft in het bijzonder de kwetsbare groepen. Eén van de oorzaken voor non-take-up van rechten is onder andere te complexe procedures. Daarnaast moet dit zoveel mogelijk bestreden worden door een **automatisering en een proactieve toekenning** vanuit de overheid.
- Met een ‘**grijs wordt zilverplan**’ koppelen we ervaring aan opleiding en ontwikkeling van jong talent. We willen 50-plussers en pas gepensioneerde senioren vlotter doen zij-instromen als leerkracht. Bovendien willen we de jarenlange ervaring van onze actieve ouderen ook inzetten voor andere vormen

van mentorschap waarbij ouderen jongeren begeleiden, zowel in het onderwijs als daarbuiten.

- We zetten volop in op het concept van Gezonde Publieke Ruimte én hebben daarbij ook voldoende aandacht voor de welzijnseffecten van ruimte. Daarenboven zetten we in op het betrekken van burgers, onder wie ouderen, bij de ontwikkeling van de publieke ruimte.

2 Zorg voor voldoende rustpunten in de stad

Het leven in de stad is gehaast. Zeker oudere mensen hebben vaak last van een te gehaast leven in de stad. We hebben in Brussel nood aan meer rustpunten en ontmoetingsplekken in de stad. Daarmee geeft cd&v ook een plek aan iedereen die trager door de stad beweegt.

Met volgende voorstellen brengen we ook rust in Brussel.

- Op **200m wandelafstand** is steeds een **zitbank of een rusthoek** aanwezig. We plaatsen deze buiten de looproute, op schaduwrijke plekken en voorzien deze met armleuningen. Op drukke plaatsen is ook een waterfontein aanwezig. We zorgen tevens voor een periodieke kuisbeurt en voldoende onderhoud zodat zitbanken en rusthoeken steeds netjes zijn. De investeringen in het plaatsen van zitbanken moeten dringend omhoog. Zitbanken worden soms onaantrekkelijk gemaakt of weggenomen om dak- en thuislozen te weren. Dit kan niet. De strijd tegen dakloosheid moet bij de oorzaak worden aangepakt, niet door symptomen te bestrijden.
- In een stad wachten mensen vaak aan een **halte van de MIVB**. De MIVB schrijft een wedstrijd uit om van haar haltes een meer **aangename wachtplek** te maken.
- We creëren **ruimte voor toevallige ontmoetingen**. De voorgevel van mensen is daarvoor een geschikte plaats, op voorwaarde dat het voetpad breed genoeg is. We willen dat mensen via een snelle en simpele procedure een aanvraag kunnen doen bij de overheid voor het plaatsen van een (publieke) zitbank voor hun woning of in hun straat.

- We geloven in het concept van **tuinstraten**. Een tuinstraat is een straat waar je vergroent, verblauwt en verbindt. Een straat die is ingericht: met bijvoorbeeld geveltuinen, ingerichte boomspiegels, groenslingers, groentetuintjes, bomen, plantvakken, grasperkjes, (drink)waterfonteintjes, infiltratiezones en rustpunten.
- Veel appartementsblokken en herenhuizen hebben een geprivatiseerde groene ruimte voor de deur. We geven eigenaars een **tuinpremie** als ze hun groene ruimte open stellen voor buurtbewoners en maken met de eigenaars afspraken over het gedeelde onderhoud en verder willen ontwikkelen. Zo kan verdere ontharding in onze stad ook plaatsvinden.
- We creëren **voetgangerscirkels in de wijken**. Een voetgangerscirkel is een aaneengesloten wandelroute met de nodige rustpunten die de belangrijkste voorzieningen met elkaar verbindt. De routes bevinden zich vaak in en rond voorzieningen voor ouderen of personen met beperkte mobiliteit.
- Als voetpaden te smal zijn, maken we om de 200m een **trottoirverbreding**. Zo zorgen we voor rustpunten die doorgaand (voetgangers)verkeer en wachtenden scheiden. Alle verhoogde stoepranden, verhoogde afbakeningen van fietspaden, werkinrichtingen, ... dienen beter zichtbaar gemaakt door reflectoren, reflecterende verf, ...
- Naast zitbanken in parken en op pleinen zorgen we voor meer **tafels of picknickmodules**. We willen ook **publieke barbecueplekken** in onze parken. Zo stimuleren we dat families en vrienden elkaar ontmoeten in de openbare ruimte. Door in te zetten op orde en respect, geloven we dat de Brusselaars verantwoord en proper met deze plekken omgaan.
- We zorgen voor voldoende schaduw en bladerdekken op rustpunten en creëren zo **koelte-eilanden** waar senioren op warme dagen op adem kunnen komen.

3 Neen tegen alleen digitale dienstverlening.

Meer en meer dienstverlening van overheid en semi-publieke diensten zoals banken verloopt digitaal. Een schadelijk neveneffect van die overmatige focus op het digitale verhaal is dat mensen amper nog ergens fysiek of telefonisch terecht kunnen met hun vragen. Heel wat kwetsbare groepen lopen daardoor een veel groter risico op digitale uitsluiting, waardoor ze geen toegang hebben tot essentiële basisdiensten zoals het

raadplegen van overheidsdocumenten en het beheer van geldzaken. Dat kan niet de bedoeling zijn, want publieke dienstverlening moet ten dienste staan van iederéén.

Met cd&v willen we dat alle basisdienstverlening ook fysiek toegankelijk blijft en dat groepen die moeite hebben met het digitale tijdperk voldoende ondersteund worden.

- Bij het uitwerken van het gewestelijke digitaliseringsbeleid moet steeds rekening gehouden worden met het risico op digitale uitsluiting. In heel het Brussels Gewest riskeren zo'n 400.000 mensen digitale kwetsbaarheid, waardoor een doorgedreven overheidsdigitalisering duidelijk niet zonder gevaren is. We willen het netwerk van de **digitale openbare ruimtes** verder versterken en financieel ondersteunen en we willen meer **digitale coaches** inzetten om deze initiatieven ten volle te kunnen laten werken.
- Per wijk willen wij minstens **één fysiek overheidsloket en één bankautomaat** terugvinden, waardoor beschikbare openbare dienstverlening voor iedereen gegarandeerd wordt. Bij voorkeur worden deze locaties gebundeld in wijkpunten of -antennes, waar naast deze basisdiensten ook ontmoetingen mogelijk zijn.
- De **basisdienstverlening moet te voet bereikbaar** zijn. Naarmate men ouder wordt, laat men de fiets vaker links liggen omdat de stad te chaotisch is om nog veilig te kunnen fietsen. Daarom moeten de belangrijkste basisdiensten, zoals een kleine buurtwinkel, politiekantoor, bankloket, bankautomaten of sociale dienstverleners, zich zo goed als mogelijk op wandelafstand bevinden.
- De belangrijkste vormen van dienstverlening die niet dicht bij huis (kunnen) georganiseerd worden, zoals bijvoorbeeld ziekenhuizen of administratieve overheidsdiensten, moeten zo goed mogelijk bereikbaar en toegankelijk blijven met de **auto, taxi of collectief vervoer**. Hoewel we zachte mobiliteit aanmoedigen, moeten we zeker voldoende rekening houden met mensen die minder mobiel zijn. Bij het uitbouwen van nieuwe locaties omtrent publieke dienstverlening is het dan ook essentieel om telkens (parkeer)ruimte te voorzien voor personen die zich enkel met een auto kunnen verplaatsen. Naast de klassieke parkeerplaatsen voor mindervaliden, pleiten we op deze plaatsen voor voorbehouden parkeerplaatsen voor deelauto's en collectief vervoer. Tot slot moet de controle het rechtmatig gebruik van parkeerplaatsen voor

mindervaliden versterkt worden zodat alleen wie hier nood aan heeft ook van deze parkeerplaatsen gebruik kan maken.

- Daarnaast maken we ook werk van het uitbreiden van het aanbod aan (laagdrempelige) **digitale opleidingen** op maat voor de Brusselaar, opdat mensen langer zelfstandig en autonoom digitaal kunnen werken. Digibanken spelen hier een sleutelrol in en moeten de digitale geletterdheid en vaardigheden onder de bevolking helpen verbeteren.
- We zorgen ervoor dat er steeds een alternatief is voor de digitale dienstverlening van essentiële diensten. We zetten een rem op het puur digitale parkeerbeleid. Er moet altijd de mogelijkheid blijven om fysiek een parkeerticket te betalen, cash of via bankkaart. Wij zijn niet tegen het aanbieden van een digitale betaalmodule, via een app of sms, maar een **fysieke betaalmogelijkheid** via een parkeermeter moet er altijd zijn. We willen een garantie op niet-digitale dienstverlening bij de MIVB, De Lijn en NMBS. Reizigers voor het openbaar vervoer moeten ook hun ticket kunnen kopen in krantenwinkels, postpunten, of in de lokale kruidenier.

4 We voeren de strijd tegen eenzaamheid op.

Veel 65-plussers wonen alleen of voelen zich eenzaam. Er zijn ook meer en meer alleenstaande ouders. Of je nu jong bent of oud, eenzaamheid is verdriet. We hebben mensen in ons leven nodig die ons het gevoel geven dat we verbonden zijn met anderen. De kunst is om sociaal actief te blijven. Anderen opzoeken, erop uit gaan, zorgen voor contact met mensen die er toe doen voor jou, dat is de goede aanpak van eenzaamheid. Wachten tot er iemand op bezoek komt is een strategie die afhankelijk maakt en daar schiet je over het algemeen niet veel mee op.

Met cd&v willen we een sociaal netwerk weven met uiteenlopende knooppunten waar ouderen naar gelang hun eigen wensen en behoeften op kunnen aanhaken.

- **Nederlandstalig seniorenleven in Brussel** draait dankzij de ouderen en hun vrijwilligerswerk. Ouderen willen graag zelf voorzieningen en activiteiten in hun buurt initiëren, organiseren en beheren. Onze gemeenschapscentra moeten meer aandacht hebben voor de seniorenverenigingen. Daarnaast behouden **lokale dienstencentra en buurtzorgnetwerken** een belangrijke rol om

mensen een sociaal netwerk te geven en om hen door te verwijzen naar gespecialiseerde hulp waar nodig.

- We experimenteren tevens met initiatieven die **jong en oud verbinden**. We geloven in gedeeld ruimtegebruik. Een voorbeeld is het project Art.is.t.care waarbij jonge kunstenaars een tijdelijke residentie vinden in woonzorgcentra en daar samen met de bewoners kunst en cultuur maken en beleven. Een ander voorbeeld betreft kinderdagverblijven die samen activiteiten organiseren en gedeelde ruimtes zoals een tuin hebben met woonzorgcentra. Als het gaat om tijdelijke ruimtes of projecten, bestendigen we wat succesvol is met een vaste plek. We versterken de lokale dienstencentra als laagdrempelige en intergenerationele basisvoorziening zodat ze via antennewerkingen outreachend aan de slag kunnen gaan in de buurten.
- We verlagen financiële drempels via een extra module bij de **Paspartoe** gericht op sociale activiteiten voor ouderen. Ook voor alleenstaande ouders bieden we een Paspartoe-voordeeltarief en we breiden het aanbod kind-ouder parallelactiviteiten uit, met voorrang voor alleenstaande ouders.
- We willen een fijnmazig netwerk van “**third places**” creëren in Brussel. Dat zijn plekken waar Brusselaars elkaar ongedwongen kunnen ontmoeten, zoals koffiehokjes in de bibliotheek of een krantenhoek in de supermarkt of buurtwinkel. Er kan onderzocht worden met Comeos en Unizo/UCM of er geen label kan ontwikkeld worden. De lokale dienstencentra worden versterkt in middelen en personeel zodat ze 7/7 toegankelijk zijn.
- De overheidsfunctionarissen die dichtbij de burger staan, zoals sociale werkers, wijkagenten en gemeenschapswachten, krijgen bijzondere opleiding om **signalen van vereenzaming** op te vangen en waar nodig te melden aan de relevante maatschappelijke diensten. We bekijken ook hoe buren en vrienden een rol kunnen spelen in het signaleren en doorverwijzen van eenzame buren en kennissen.
- Het Brussels gewest start een campagne op om ‘**alledaagse attentheid**’ te tonen. Buren gaan niet heel intens en langdurig voor elkaar zorgen maar zijn wel in staat om meer attent te zijn voor elkaar, af en toe wat aandacht te geven aan een oudere buur en in de gaten te houden of alles nog goed gaat. We investeren in Zorgzame Buurten: daarbij zetten we in op ontmoeting en het “kleine helpen”, op de krachten en talenten van mensen zodat ieder zijn plaats

vindt in de buurt. We stimuleren samenwerking in een netwerk tussen het bestaande dienstverleningsaanbod uit verschillende sectoren (welzijn, gezondheid, onderwijs, jeugd, sport, cultuur, huisvesting, omgeving, enz..) zodat mensen sneller en beter de weg vinden naar het aanbod.

- De door de Vlaamse Gemeenschap erkende gezinszorg heeft in Brussel een beperkter bereik, terwijl er net **meer vraag is naar thuisondersteunende zorg**. Er moet dan ook meer worden ingezet op outreach en drempelverlaging bij potentiële gebruikers en doelgroepen die vandaag onvoldoende bereikt worden.
- Ouderen met een migratieachtergrond vinden moeilijker de weg naar thuiszorg en dienstverlening. Ze worden niet altijd meer opgevangen binnen hun eigen familiale kader. Extra aandacht voor deze groep lijkt dan ook aangewezen. We hebben nood aan **zorg op maat voor elke senior**, met inbegrip van cultuursensitieve zorg
- We kiezen dan ook voor een **goede, geïntegreerde zorg** waarbij de patiënt en zijn mantelzorgers het vertrekpunt zijn. De mantelzorg verdient een betere ondersteuning in Brussel. Dat kan bijvoorbeeld via een **gewestelijke mantelzorgpremie** en door mantelzorgers te blijven zoeken, informeren en ondersteunen via mantelzorgorganisaties en buurtgerichte initiatieven om mantelzorgers van tijd tot tijd te verlichten.
- We vragen meer aandacht voor **geestelijke gezondheidszorg**. Gelet op de afwezigheid van Vlaamse erkende residentiële GGZ is een versterking van het ambulante Vlaams aanbod GGZ in Brussel noodzakelijk. Bijkomende, structurele middelen gaan verhoudingsgewijs minder naar Brussel en meer naar ander Vlaamse regio's. Budget moeten verdeeld worden ifv inwonersaantallen en gewogen met criteria van bevolkingskenmerken. Daarbij moet de 30% Brusselse bevolking correct in beeld gebracht worden.
- De overheid moet alle vrouwen in Brussel toegang waarborgen tot betaalbare en kwaliteitsvolle gezondheidszorg, omdat het onaanvaardbaar is dat vrouwen in 2023 nog steeds gedwongen zijn hun behandelingen uit te stellen of er zelfs van af te zien bij gebrek aan middelen.
- Binnen de **Vlaamse Sociale Bescherming (VSB)** ijveren we ervoor dat aangesloten Brusselaars, die evenveel betalen als de Vlamingen, toegang

krijgen tot dezelfde rechten, een vergelijkbaar pakket en voldoende toegangspoorten tot de zorgbudgetten.

- Het **Nederlandstalig aanbod voor ouderen** in Brussel is met 9 Vlaamse erkende WZC, 19 lokale dienstencentra, 2 regionale dienstencentra en 3 erkende diensten gezinszorg en aanvullende thuishulp **zeer beperkt**. De aanwezigheid van een sterk uitgebouwd (COCOF en) GGC-aanbod is géén excuus om géén Vlaams aanbod te verzekeren. Bijkomend worden deze voorzieningen onvoldoende specifiek ondersteund om dat Nederlandstalig aanbod te garanderen (anderstalig personeel, mobiliteit, onveiligheid,...). Naar analogie met specifieke programma's voor grootstedelijke uitdagingen in onderwijs of kinderopvang voorzien we een investeringsprogramma ter versterking van de Vlaamse ouderenzorg in Brussel en garanderen we Nederlandstalige zorg. In de Nederlandstalige dienstverlening is de voertaal het Nederlands, zeker voor iedereen die er werkt. Dit dient gerespecteerd te worden.
- Er dient een **specifiek ouderen(zorg)beleid** ontwikkeld voor de Nederlandstalige senior-Brusselaar vanuit de VGC. Dat vertaalt zich onder meer in extra budget outreach/buurtzorg gekoppeld aan (lokale) dienstencentra en WZC en thuiszorgdiensten. Om tot een voldoende dekkend aanbod te komen dient ook de programmatie van LDC's ingevuld (+8 centra). Binnen het VGC-college moet de nieuwe bevoegdheid "Strijd tegen Eenzaamheid" worden toegewezen aan een Collegelid.

5 Van Evere tot Neerpede. We vergeten onze gemeenten verder van het centrum niet.

Wie vanuit pakweg Haren of Neerpede naar het centrum van Brussel wil, is al snel drie kwartier tot een uur onderweg met het openbaar vervoer. Daarnaast worden de meeste investeringen vanuit het Gewest gedaan in het centrum en de eerste stadsring. Ook aan de buitengrenzen van ons Gewest wonen mensen. Die zijn vaak ouder en minder mobiel. Deze groep mensen moeten vaak owv de slechte openbaar vervoersverbindingen nog steeds hun auto gebruiken om naar het centrum te geraken.

Cd&v wil meer investeringen in de gemeenten in de 2^e stadsring.

- De **openbare dienstverlening** moet beter gespreid en bereikbaarder worden. Er dient ook in Brusselse buitengebieden voldoende geïnvesteerd te worden.
- De gemeenten die verder van het stadscentrum liggen, moeten **beter bereikbaar zijn via het openbaar vervoer**. De frequentie van het openbaar vervoer naar de Brusselse buitengebieden moet worden verhoogd, zodat bewoners gemakkelijker en sneller kunnen reizen. Bovendien moet het openbaar vervoer 's avonds en in de weekends frequente en efficiënte verbindingen aanbieden met de Vlaamse Rand.
- De **S-trein, het vroegere GEN-Netwerk**, moet efficiënter worden ingezet om de verbinding tussen de Brusselse buitengebieden en het stadscentrum te verbeteren. De GEN-stations spelen daarin een sleutelrol. Hun bestaan en de grote voordelen inzake tijdswinst moet ook beter bekend gemaakt worden. Er moet ook gekeken worden of hier geen extra investeringen, via het Beliris-fonds, moeten gebeuren om de laatste missing links af te werken.
- Er moet meer aandacht worden besteed aan het **onderhoud van parken en straten** in de Brusselse buitengebieden om de leefbaarheid te verbeteren.
- De oplossing voor de uitdagingen van Brussel moet niet alleen in de periferie worden gezocht. De buitengebieden mogen niet worden behandeld als de **vuilbak van de stad**. Het is niet enkel de laatste plek waar je festivals kan organiseren of gevangenissen kan bouwen. Er moet ook aandacht worden besteed aan het beheer van leegstaande gebouwen en slecht onderhouden leegstaande terreinen die hier vaak aanwezig zijn.
- Er moet gezorgd worden voor **minikernen met basisdienstverlening** in de buitengebieden. Dit zorgt voor een betere leefbaarheid en minder afhankelijkheid van het stadscentrum. Zorg verder voor de aanwezigheid van de basisdiensten zoals bankautomaten en een buurtwinkel alsook essentiële diensten zoals huisartsen.

6 We willen een geschikte woning voor elke leeftijd

Veel 65-plussers wonen in ongeschikte woningen, waar ze moeilijk toegang hebben zonder traplopen en die kosteneffectieve aanpassingen (van minder dan 10.000 euro) missen. Dit is een typisch Brussels probleem waar zowel in statige herenhuizen als

kleinere stadwoningen de woonruimten gestapeld zijn en waar slechts 7% van de gebouwen na 1981 is opgetrokken. Ouderen zijn terughoudend om zich voor te bereiden op woningaanpassingen of verhuizingen vanwege financiële nadelen en de zware last die dit met zich meebrengt.

Wie zelf bewust de keuze maakt om te verhuizen naar een comfortabelere woning, is daar doorgaans gelukkiger mee dan wie plots moet verhuizen na een incident of omdat het echt niet meer lukt. Het is daarom van belang dat mensen zelf op tijd nadenken over de vraag waar en hoe ze graag willen wonen wanneer ze ouder worden. Het is dan wel essentieel dat er ook voldoende en kwaliteitsvolle opties voorhanden zijn. Vanuit het beleid moet ingezet worden op leeftijdsvriendelijke woonomgevingen waarin basisvoorzieningen voorhanden zijn en waar ouderen comfortabel kunnen leven. Daarnaast moet er ingezet worden op aangepaste woonvormen die ouderen de kans geven om langer zelfstandig te leven, ook wanneer men zorgbehoevend zou worden.

Voor cd&v heeft elke oudere recht op een woning die is aangepast aan zijn leeftijd.

- **Stedenbouwkundige voorschriften** (“Good Living”) moeten ertoe leiden dat er in het hele gewest gemengde woningvastgoedprojecten worden gerealiseerd. Voor ons is het realiseren van een mix van appartementen in vastgoedprojecten is daarbij het uitgangspunt. Via fiscale incentives willen we woningprojecten mogelijk maken met een sociale mix (inkomen) en verschillende woningtypes (zorg, kangoeroe, gewoon).
- We vergemakkelijken het **intergenerationeel samenwonen van studenten en senioren** om het tekort aan studentenwoningen op te lossen. Dit kan worden bereikt door het creëren van een eenvoudiger wettelijk kader en ondersteuning bij het regelen van de huisvesting, aangezien er momenteel veel regels zijn en het risico op fouten groter is dan de hulp om het correct te doen.
- Daarnaast pleiten we ervoor om **assistentiewoningen en leegstaande serviceflats ook open te stellen voor andere doelgroepen**, zoals mensen met een beperking, maar ook een bepaald aandeel te laten bewonen door mensen die mee zorg opnemen.
- We ontwikkelen een beleid dat de bouw van van **levensloopbestendige woningen** bevordert. Door middel van een Brusselse stedenbouwkundige

verordening zorgen we voor een verplichte toegankelijkheid van appartementen bij nieuwbouw of ingrijpende renovatie, zowel voor de gemeenschappelijke delen als de individuele wooneenheden. Daarnaast zorgen we voor moduleerbare woningen die naar gelang van de leeftijden uitgebreid of opgesplitst kunnen worden. Niet iedereen heeft in elke levensfase evenveel ruimte nodig. We hanteren datzelfde principe bij de bouw van sociale woningen.

- We stimuleren **kleinschalige woonvormen** voor ouderen en zetten in op **kangoeroewonen**, een model waarin ouderen en jongeren samenwonen. Daarnaast zetten we technologische innovaties en slimme oplossingen in die ouderen ondersteunen bij het zelfstandig wonen.
- Deze ouderen dienen gestimuleerd te worden om hun oude en te grote woning te verlaten naar een gepastere omgeving zodat gezinnen op de wachtlijst sneller hun intrek kunnen nemen in deze soort eengezinswoningen. We creëren **gemeenschappelijke ruimtes en faciliteiten** in wooncomplexen, die de sociale interactie en het welzijn van ouderen bevorderen. Daarnaast moet de volgende Brusselse Regering zich ertoe verbinden dat voor diegenen die niet anders kunnen dan naar een woonzorgcentrum te verhuizen, er voldoende kwalitatieve en betaalbare mogelijkheden aangeboden worden. Momenteel lijden heel wat woonzorgcentra onder verschillende vormen van crises, zowel qua financiering als qua personeelsbezetting en administratieve rompslomp. Daar moet dringend een mouw aan gepast worden.

7 Voetgangers verdienen beter in Brussel

Of je je verplaatst met de fiets, het openbaar vervoer of de auto, iedereen is op een bepaald moment voetganger. 36% van de Brusselaars geeft aan als belangrijkste verplaatsingsmiddel te voet te gaan. Daarmee staat de voetganger helemaal bovenaan. Te voet gaan heeft zoveel voordelen: de beweging is gezond, het kost niets, het brengt mensen met elkaar in contact én het is goed voor het milieu.

Een goed mobiliteitsbeleid vertrekt vanuit de voetganger. Cd&v introduceerde daarvoor in 2001 het STOP principe in het mobiliteitsbeleid. Mensen werden aangemoedigd zich zoveel mogelijk te verplaatsen door te stappen, dan te trappen en het openbaar vervoer te nemen en als het niet anders kan, de personenwagen. Het

mobiliteitsbeleid moet vanuit die logica worden opgebouwd. Daarnaast moeten onze straten aangenaam en veilig zijn voor kinderen én ouderen. Een voetpad dat goed is voor een 8 en 80 jarige, is een voetpad dat goed is voor iedereen. We evolueren naar toekomstbestendige 15-minutensteden waar fietsers en voetgangers centraal staan.

Helaas stellen we in Brussel vast dat de aandacht en investeringen in mobiliteit in de omgekeerde volgorde gebeuren. Hoewel de meeste verplaatsingen in Brussel te voet gebeuren, is de voetganger vaak niet goed bedeed in de publieke ruimte. Voetpaden zijn in slechte staat en te smal, oversteekplaatsen zijn vaak onveilig door automobilisten en fietsers die geen voorrang verlenen en de verlichting laat 's nachts de wensen over.

Met dit voetpadenplan willen we de voetganger het respect geven die het verdient in het mobiliteitsbeleid. De voetgangersveiligheid moet verhoogd worden en de basisinfrastructuur voor voetgangers moet beter.

Onze tien actiepunten voor zo'n ambitieus voetpadenplan:

1) Renovatie traject voor trottoirs

Er is nood aan een groot renovatie traject voor alle trottoirs in Brussel. Voetpaden moeten massaal gerenoveerd en verbreed worden. De comfortscores voor de hoofdvoetpaden moet minimaal 8/10 zijn en voor de wijkvoetpaden 6/10. De breedte van een voetpad is minimaal 2 meter en voor de drukke gebieden 3 meter en meer. Daarnaast dienen kleine herstellingswerken zoals het vastleggen van losliggende tegels permanent uitgevoerd worden. Het Brussels Gewest moet gemeenten financieel intensiveren om haar voetpaden te herstellen en te renoveren en richt daarvoor een Stapfonds op.

Enkele punten verdienen bij de renovatie extra aandacht. Voetpaden moeten voldoende vlak zijn. De geribbelde natuurstenen bij de voetgangerszone is geen goed voorbeeld voor mensen die minder mobiel zijn. Elk hoogteverschil telt voor hen. Tijdens regenachtige dagen of bij winterweer stromen de Brusselse spoedgevallendiensten vol. Zorg daarom voor materialen die de nodige grip hebben en antislip zijn.

Voorzie bij wegenwerken op voetpaden een voldoende brede, goed afgebakende omleidingsroute met duidelijke bewegwijzering.

2) Oversteekplaatsen moeten veilig zijn.

In het renovatieplan spelen oversteekplaatsen een sleutelrol. In de volgende legislatuur moeten alle boordstenen aan oversteekplaatsen verlaagd worden. Oversteekplaatsen moeten beschermd zijn met paaltjes zodat foutparkeren voor- of na het zebrapad onmogelijk wordt. Verhoogde oversteekplaatsen kunnen eveneens de snelheid van het verkeer afremmen. Cd&v wil tevens meer experimenten uitrollen met diagonale zebrapaden en gevleugelde oversteekplaatsen.

3) Stop verrommeling van onze voetpaden

Onze stoepen zijn nu een plek voor alles wat niet kan op de rijbaan. Je vindt er parkeermeters, laadpalen, afvalcontainers, uitbreidingen van cafés of groentewinkels, enz. Daarnaast worden beschadigingen aan de voetpaden, zoals aangereden paaltjes of schots en scheve verkeersborden, amper hersteld. Dat leidt tot een ongeziene verrommeling van onze voetpaden én leidt tot extra netheidsproblemen: verrommeling en vuiligheid trekken nog meer verrommeling en vuiligheid aan. Dat is de befaamde broken windowtheorie. Het voetpad lijkt wel de restruimte waar alles neergepoot wordt waar elders in de publieke ruimte geen plek voor is. De voetganger verdient meer respect dan dat. Elk voetpad van 2 meter of minder breed, hoort obstakelvrij te zijn. Plaats straatinfrastructuur zoals fietsboxen, laadpalen en parkeermeters in de eerste plaats op de openbare weg en niet op de voetpaden. Maak Fix My Street beter bekend als meldpunt voor obstakels. Ook de vuilzakken moeten van straat want ze liggen vaak in de weg op de smalle voetpaden. Cd&v is al langer voorstander van ondergrondse vuilniscontainers. Het aanbrengen van een laadkabel op de stoep kan enkel indien dit geen hinder betekent voor de voetganger, rolstoelgebruiker of ouder met kinderwagen en veilig wordt geregeld.

4) Hinderlijke voorwerpen zoals deelsteps horen niet thuis op het voetpad

Hinderlijke voorwerpen hebben geen plaats op het voetpad (steps, fietsen, motors, terrassen, werfmateriaal,...). Wie zo'n voorwerpen zonder vergunning op het voetpad plaatst, moet systematisch beboet worden.

Vooraf rond deelsteps is de frustratie groot. Wij geloven in een algemeen verbod op publieke deelsteps indien de feitelijke situatie van hinder en onveiligheid niet snel verbetert. **Verhoog de pakkans voor wie op het voetpad rijdt of parkeert**

Iedereen hoort de verkeersregels te respecteren. Het regent klachten van voetgangers die vinden dat hun voorrang zelden gerespecteerd wordt aan zebrapaden of die opgeschrikt worden door geparkeerde wagens, fietsers of steps op het voetpad. Wie de regels niet respecteert, wordt zelden met de gevolgen geconfronteerd. De pakkans voor automobilisten, steppers en fietsers die op het voetpad rijden of geen voorrang verlenen aan zebrapaden wordt verhoogd door meer controles.

5) Meer respect in de gemengde zones

In de stadsplanning moet goed nagedacht worden over de gemengde zones op drukke of smalle plaatsen. Door het mengen van fietsers, steps en voetgangers kunnen daar conflicten ontstaan. In drukke zones zoals de Anspachlaan geldt vandaag reeds een snelheidsbeperking van 8 km/u. Die wordt zelden gerespecteerd. Op drukke momenten is veilig fietsen of stappen eigenlijk niet mogelijk. Plaats in de Anspachlaan, de Nieuwstraat en de Elsensesteenweg dynamische signalisatie zodat fietsen en stappen op drukke momenten aangemoedigd worden de parallelle assen te nemen.

6) Bouw het voetgangersnetwerk verder uit

Zorg voor een opwaardering van de trage wegen en bouw het voetgangersnetwerk met belangrijke wandelroutes verder uit in de stad. Stedelijke barrières zoals spoorlijnen en waterwegen maken dat voetgangers vaak een grote omweg moeten nemen. Verder investeren in tunnels of loopbruggen die veilig en aangenaam zijn is noodzakelijk. Elk netwerk beschikt over veilige oversteekplaatsen en biedt goede aansluitingen met het openbaar vervoer en andere vormen van collectief vervoer. Neem de voetgangersnetwerken tevens op in online applicaties zoals Google Maps zodat voetgangers de meest aangename routes gesuggereerd krijgen.

7) Verhoogde haltes en liften

Mensen met een beperkte mobiliteit, ouderen of ouders met een kinderwagen kunnen moeilijker een roltrap nemen. De opstap van de roltrap moet verlengd en de snelheid van de roltrap moet, zo nodig, vertraagd worden. Helaas ontbreekt het in sommige

metrostations nog steeds aan liften. Bovendien is de betrouwbaarheid van de liften slecht. In de volgende legislatuur moet Brussel een 100% toegankelijk openbaar vervoernetwerk hebben. Daarnaast moeten de bus- en tramhaltes van MIVB, De Lijn en TEC verhoogd worden zodat mensen met beperkte mobiliteit op het niveau van de bus- en tramdeuren kunnen instappen. Ook de NMBS moet in Brussel zorgen voor toegankelijke treinstations. Het recent heraangelegd treinstation Haren Zuid moet dringend uitgerust worden met een lift, en indien mogelijk ook met een roltrap.

8) Sneller en langer groen

De wachttijd voor voetgangers aan stoplichten moet omlaag. Zorg bij de heraanleg van kruispunten voor slimme verkeerslichten zoals in Nederland waarbij een druk op de voetgangersknop ook effectief leidt tot groen licht. Het moet bovendien voldoende lang groen zijn en op de belangrijke verkeersassen moeten aftellende verkeerslichten komen zodat het wachten minder lang lijkt. Maximum dertig seconden wachten moet de regel worden.

9) De publieke ruimte als aangename plek om je te verplaatsen en te ontmoeten

De bovenstaande acties focussen op de kwaliteit van het voetpad. Ook de kwaliteit van de publieke ruimte in zijn totaliteit draagt bij aan de aangename wandelervaring. De publieke ruimte moet veilig zijn. Verlichting gedurende de nacht is cruciaal. Deze moet overal opnieuw ingevoerd worden en goed zichtbaar zijn. Op zonnige dagen zijn groene schaduwplekken die verkoeling brengen essentieel. Daarvoor dient elke straat voldoende bomen te hebben. Het vergroenen en ontharden van de woonstraten zal wandelen aanmoedigen. Cd&v wil daarbij de 3-30-300 regel hanteren: zicht op drie bomen vanuit je woning, het aanwezige groen bladerdek is 30% van het wijkoppervlak en een wijkpark is op 300 meter wandelafstand beschikbaar. Om onze straten proper te houden, moet er steeds een vuilbak in het zicht zijn.

Te vaak wordt een straat alleen gebruikt om zich te verplaatsen. Nochtans zijn rustige straten perfect geschikt om als leef- of tuinstraat ingericht te worden. Zo ontstaat ruimte voor ontmoeting, sport en spel. We herwaarderen het concept van het woonerf in Brussel.

Ontmoeting kan ook gestimuleerd worden door speelse en sportieve elementen, zoals een hinkstapparcours, in het straatbeeld aan te brengen. Zo zetten we alle generaties aan tot bewegen. Routes voor wandelaars en joggers kunnen via markeringen of signalisatie beweging stimuleren in de stad. Wie even wil rusten, moet voldoende banken en straatmeubilair ter beschikking hebben. Maak ook 'Zilveren Linten' of voetgangerscirkels. Dat zijn korte wandelroutes, aangepast voor ouderen. Deze aaneengesloten wandelroutes met de nodige rustpunten verbinden de belangrijkste voorzieningen met elkaar.

Ook de volgende legislatuur moeten er nieuwe voetgangerszones bijkomen. Zo moet de drukke Brabantstraat een voetgangerszone worden en dient de Picardstraat aan Tour & Taxis en de Louizalaan een voetgangersboulevard te worden met brede voetpaden die het aangenaam maken om te wandelen. Op drukke voetgangersplekken zijn drinkwaterfonteinnetjes en gratis openbare toiletten beschikbaar. We vragen ook om extra voorzichtig om te gaan met de privatisering van pleinen en voetgangerszones, bijvoorbeeld door er langdurige evenementen te organiseren of ze vol met terrassen te plaatsen. De hoofdopdracht van de publieke ruimte blijft aangenaam verplaatsen en ontmoeten, niet het verkopen van diensten of goederen.